

กลุ่มงานขับเคลื่อนนโยบายและกลไก
กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โทรศัพท์/โทรสาร 0 2265 6560

www.onep.go.th

<https://bit.ly/3znr5Ec>

www.worldmigratorybirdday.org

รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ

วันนกอพยพโลก ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

สถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

“ดับแสงไฟเพื่อให้ทางนกหลังตะวันตกดิน”

Dim the Lights for Birds at Night

กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

www.worldmigratorybirdday.org

คำนำ

ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (Partnership for the Conservation of Migratory Waterbirds and the Sustainable Use of their Habitats in the East Asian - Australasian Flyway หรือ East Asian - Australasian Flyway Partnership: EAAFP) ซึ่งเป็นหนึ่งในเก้าเส้นทางนกน้ำอพยพหลักที่สำคัญของโลก ครอบคลุม ๒๒ ประเทศ เป็นที่อยู่ของนกน้ำอพยพมากกว่า ๕๐ ล้านตัว จากประชากรนกกว่า ๒๕๐ สายพันธุ์ รวมทั้งนกที่อยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม ๓๖ สายพันธุ์ และนกที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม ๑๙ สายพันธุ์

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการสนับสนุนงบประมาณกองทุนขนาดเล็ก (Small Grant Fund) ในการจัดกิจกรรมวันนกอพยพโลกจากโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (EAAFP) จึงกำหนดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเนื่องในวันนกอพยพโลกประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมสุขใจ สถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่ายนกอพยพในพื้นที่ และร่วมหารือแนวทางการดำเนินงานในอนาคต

ในโอกาสนี้ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้จัดทำรายการการประชุมเชิงปฏิบัติการวันนกอพยพโลก ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์นกน้ำและนกอพยพ ทั้งภาครัฐ เอกชน และสาธารณชนที่สนใจ ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเนื้อหาจากรายงานการประชุมในครั้งนี้ จะช่วยสร้างความรู้ ความตระหนัก เข้าใจ และส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการอนุรักษ์ ทั้งนี้ ขอขอบคุณวิทยากรและผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ รวมถึงให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์นกน้ำและนกอพยพต่อไป

สารบัญ

ความนำ.....	๑
กำหนดการ.....	๔
สารจากเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่อพยพย้ายถิ่น..... เนื่องในโอกาสวันนกอพยพโลก	๖
สารจากผู้อำนวยการบริหารโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์..... นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนใน เส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย	๗
คำกล่าวเปิด.....	๘
การดำเนินงานภายใต้ โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นก..... และใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก- ออสเตรเลีย และก้าวต่อไปของการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ นกอพยพในพื้นที่บางปู	๑๐
ความเป็นมาของ EAAFP.....	๑๐
พื้นที่เครือข่ายนกอพยพของประเทศไทย.....	๑๐
ตัวอย่างการดำเนินงานที่ผ่านมา.....	๑๘
ก้าวต่อไปของการดำเนินงาน.....	๒๐
บรรยายพิเศษโดยพันธมิตร และเครือข่ายดำเนินงานในพื้นที่.....	๒๒
ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชินี	
กิจกรรมของหน่วยงานสนับสนุนศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู).....	๒๒
แนวทางการจัดการนกอพยพในประเทศไทย.....	๒๖
การเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับนกและธรรมชาติรอบตัว.....	๒๗
การสำรวจธรรมชาติในเมืองกันเกิด (City Nature Challenge).....	๓๔
ภาคธุรกิจกับการอนุรักษ์นกอพยพ.....	๓๗
การอภิปราย เรื่อง ความร่วมมือในการจัดการนกอพยพ.....	๓๙

ความนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (Partnership for the Conservation of Migratory Waterbirds and the Sustainable Use of their Habitats in the East Asian - Australasian Flyway หรือ East Asian - Australasian Flyway Partnership: EAAFP) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เห็นชอบในการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติของประเทศไทย ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ และวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เป็นพื้นที่เครือข่ายนกอพยพตามโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นก ประกอบด้วย พื้นที่ชุ่มน้ำหลัก จำนวน ๙ แห่ง ได้แก่ แอ่งเชียงแสนและเวียงหนองล่อง จังหวัดเชียงราย บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง จังหวัดตรัง เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยตลาด เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำสวามิภิมและเขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก จังหวัดบุรีรัมย์ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กุดทิง และบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ และพื้นที่ชุ่มน้ำย่อยในอำเภอไทยตอนใน จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ บ้านปากทะเลแหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษามหาราชาฯ จังหวัดสมุทรปราการ ดอนหอยหลอด และหาดเลนบ้านคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม และนาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่เครือข่ายนกอพยพของ EAAFP แล้ว จำนวน ๓ แห่ง คือ ปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ ปากทะเล-แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี และนาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร

โดยที่อนุสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่น (Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals: CMS) ได้กำหนดหัวข้อของวันนกอพยพโลกในปี ค.ศ. ๒๐๒๐ คือ “Dim the Lights for Birds at Night” หรือ “ลดแสงไฟเพื่อให้ทางนก หลังตะวันตกดิน” เพื่อให้ทั่วโลกตระหนักถึงผลกระทบของมลพิษจากแสงประดิษฐ์ในเวลากลางคืนจากเมืองใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบของการอพยพของนกอพยพ

เนื่องจากประเทศไทย โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) อยู่ระหว่างการนำเสนอศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษามหาราชาฯ เป็นพื้นที่เครือข่ายนกอพยพแห่งใหม่ และในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับการสนับสนุนงบประมาณกองทุนขนาดเล็ก (Small Grant Fund) ในการจัดกิจกรรมวันนกอพยพโลกจากโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (EAAFP) จึงกำหนดให้มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเนื่องในวันนกอพยพโลกประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ในวันที่พุธที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕ ณ ห้องประชุมสุขใจ สถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานขององค์กรภาคีเครือข่ายนกอพยพในพื้นที่ และร่วมหารือแนวทางการดำเนินงานในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสนับสนุน อำนาจความสะดวก และร่วมจัดกิจกรรมเนื่องในวันนกอพยพโลก ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ กับภาคีสมาชิก EAAFP ทั่วโลก
๒. เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์นกอพยพ
๓. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการจัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้เข้าร่วมประชุมจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์นกอพยพและแหล่งที่อยู่อาศัย
๒. สร้างเครือข่ายและเสริมสร้างประสิทธิภาพของการอนุรักษ์นกอพยพและแหล่งที่อยู่อาศัยกับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
๓. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ ความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของนกอพยพ

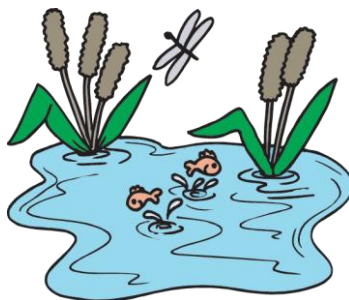
รูปแบบการดำเนินงาน

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ นำเสนอ/แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ โดยการประชุมจะต้องดำเนินงานภายใต้เงื่อนไขและมาตรการป้องกันและเฝ้าระวังอันตราย ของโรคติด

เชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโควิด-๑๙ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง มาตรการป้องกันและเฝ้าระวังโรคติดต่ออันตราย กรณีเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโควิด-๑๙ อย่างเคร่งครัด

ผู้เข้าร่วมการประชุม

ผู้แทนจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ ผู้แทนจากหน่วยงานทั้งในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานภายนอกจาก กระทรวง กรม ต่าง ๆ สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์นก และภาคเอกชน จำนวน ๖๐ คน

กำหนดการ

การประชุมเชิงปฏิบัติการเนื่องในวันนกอพยพโลก ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕

ในวันพุธที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๕ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมสุขใจ สถานตากอากาศบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

๐๙.๐๐ – ๐๙.๓๐ น. ลงทะเบียน

๐๙.๓๐ – ๐๙.๔๕ น. พิธีเปิดการประชุมวันนกอพยพ ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

- สารจากเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่อพยพย้ายถิ่น เนื่องในโอกาสวันนกอพยพโลก
โดย Ms. Amy Fraenkel เลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยนกอพยพ
- สารจากผู้อำนวยการบริหารโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย
โดย Mr. Dough Watkins ผู้อำนวยการบริหาร EAAFP
- กล่าวเปิดการประชุม
โดย นางสาวจิตตินันท์ เรืองวีรยุทธ ผู้อำนวยการกองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

๐๙.๔๕ – ๑๐.๐๐ น. บรรยาย เรื่อง “การดำเนินงานภายใต้ ภายใต้โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกและใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย และก้าวต่อไปของการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์นกอพยพในพื้นที่บางปู”

โดย นายปริญญา สืหนานนท์ : นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
นางสาวตติยา อุยตระกูล : นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
นางปัทมา ดำรงผล : นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๐.๐๐ – ๑๐.๑๕ น. พักรับประทานอาหารว่าง

๑๐.๑๕ - ๑๒.๐๐ น.

บรรยายพิเศษโดยพันมิตร และเครือข่ายดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ
กองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชินี

เรื่อง กิจกรรมของหน่วยงานสนับสนุนศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู)
เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชินี และ สถานภาพและภัยคุกคามของพื้นที่
อนุรักษ์นกอพยพบางปู

โดย นางกันตินันท์ ผิวสอาด

ผู้อำนวยการมูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

(ประเทศไทย) (FEED) ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบกบางปู - Bangpu

Nature Education Centre

กองพลการทหารบก

เรื่อง แนวทางการจัดการนกอพยพในประเทศไทย

โดย นายไกรรัตน์ เอี่ยมอำไพ

สำนักวิจัยสัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

เรื่อง เหตุใดจึงต้องเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับนกและธรรมชาติรอบตัว

โดย นางสาวขวัญข้าว สิงห์เสนี

สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย

เรื่อง มาสำรวจธรรมชาติในเมืองกันเถิด (City Nature Challenge)

โดย นาย อุเทน ภูมรินทร์

นักสื่อสารธรรมชาติและนักชีววิทยาเชิงอนุรักษ์

เรื่อง ภาครัฐกิจกับการอนุรักษ์นกอพยพ

โดย นางกาญจนา พูนสินรุ่งโรจน์

บริษัท ไทโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด

๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.

พักรับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๐๐ - ๑๕.๓๐ น.

การอภิปราย เรื่อง ความร่วมมือในการจัดการนกอพยพในพื้นที่บางปู
ของพันธมิตรและเครือข่ายภาคส่วนต่างๆ เพื่อผลักดันให้พื้นที่บางปูได้รับ
การรับรองให้บรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อเครือข่ายของแหล่งที่อยู่อาศัยของนกน้ำ
อพยพที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

ดำเนินรายการโดย

ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๕.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.

ปิดการประชุมและสรุปผลการประชุม

หมายเหตุ: กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

สารจากเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่อพยพย้ายถิ่น เนื่องในโอกาสวันนกอพยพโลก

Ms. Amy Fraenkel

สารหลักจากวันนกอพยพในปี ค.ศ. ๒๐๒๒

- นกอพยพหลายชนิด ตื่นตัวและอพยพทั้งในระหว่างเวลากลางวันและกลางคืน จึงได้รับผลกระทบจากมลพิษทางแสง นกอพยพกลางคืนเช่น เป็ด ห่าน นกชายเลน นกทะเล ต่างๆ นกร้องเพลง และนกอพยพทุกชนิดที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางแสง นกทะเล เช่น นกจุมพิตหลายชนิด (shearwaters) นกโต้คลื่น มักได้รับผลกระทบและตกอยู่ในสถานการณ์ที่อันตรายทั้งจากมลพิษทางแสงที่มาจากบนบกและจากเรือเดินทะเล

- ทางแก้ปัญหในการแก้ไขผลกระทบของมลพิษทางแสงนั้นมีอยู่แล้ว รัฐบาลประเทศต่างๆ เมืองต่างๆทั่วโลก บริษัทเอกชน และชุมชนทั่วโลกดำเนินการเพื่อหาแนวทางดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษทางแสง

- แนวทางระหว่างประเทศว่าด้วยมลพิษทางแสงครอบคลุมชนิดพันธุ์เต่าทะเล นกทะเล และนกอพยพ และได้รับการรับรองโดยภาคีสัญญาว่าด้วยการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์สัตว์ป่าที่อพยพย้ายถิ่น (the Parties to the Convention on Migratory Species (CMS)) รวมถึงหลักการจัดการอย่างง่าย ในการลดผลกระทบจากแสงไฟในยามค่ำคืน

- ขณะนี้อนุสัญญาว่าด้วยการอพยพย้ายถิ่นของสัตว์อพยพข้ามพรมแดนกำลังอยู่ระหว่างจัดทำแนวทางระหว่างประเทศที่เน้นเรื่องนกอพยพและค้างคาว แนวทางฉบับใหม่นี้ จะได้รับการนำเสนอต่อภาคีสัญญา เพื่อรับรองในการประชุมสมัยที่ ๑๔ ในปี ค.ศ. ๒๐๒๓

- “ความมืดตามธรรมชาติ” มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ในแนวทางเดียวกันกับน้ำสะอาด อากาศ และดิน และควรได้รับการปกป้องคุ้มครองตามธรรมชาติ

<https://bit.ly/3OsqgiX>

สารจากผู้อำนวยการบริหารโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์
นกน้ำอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนใน
เส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย

Mr. Dough Watkins

สารหลักจากวันนกอพยพในปี ค.ศ. ๒๐๒๒

- มลพิษทางแสงเพิ่มขึ้นทั่วโลก: ปริมาณแสงประดิษฐ์บนผิวโลกเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละสองทุกๆปี และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ
- ทุกๆปี มลพิษทางแสงส่งผลกระทบต่อนกหลายล้านตัว ทำให้นกเหล่านั้นหลงทางและบินชนตึกสูง แสงประดิษฐ์ที่เกินพอดีในเวลาค่ำคืนทำให้นกหลงทางระหว่างบินอพยพ ก่อให้เกิดอุบัติเหตุกับนกเหล่านั้น
- มลพิษทางแสงสามารถส่งผลกระทบทางลบต่อนกอพยพ รวมถึงต่อพฤติกรรมของนก รวมถึงพฤติกรรมการหาอาหาร การสื่อสารของนก ส่งผลกระทบต่อระดับกิจกรรมและค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน และยังทำให้นกหลงทิศเมื่อต้องบินยามค่ำคืน แสงประดิษฐ์ในยามค่ำคืนส่งผลกระทบต่อช่วงเวลาการอพยพของนก และพฤติกรรมในช่วงเวลาอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากนาฬิกาชีวิตของนก และเส้นทางการอพยพของนกได้รับผลกระทบโดยแสงประดิษฐ์ในเวลากลางคืน

คำกล่าวเปิด

โดย ดร.จิตตินันท์ เรืองวิริยกุล
ผู้อำนวยการกองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

ดิฉันในนามสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความยินดีและรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้มาเปิดการประชุมปฏิบัติการเนื่องในวันนกอพยพโลกปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ในวันนี้ สืบเนื่องจาก สผ. ยังไม่เคยจัดงานวันนกอพยพ (สผ. เป็น Focal point) ที่ผ่านมา สผ. ได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับ แรมซาร์ไซต์ กิจกรรมวันพื้นที่ชุ่มน้ำ และวันสำคัญแห่ง

ความหลากหลายทางชีวภาพไปเรียบร้อยแล้ว นกอพยพเป็นส่วนสำคัญเกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยได้ทำการสอดแทรกเข้าไปในเรื่องของ พื้นที่ชุ่มน้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ และการประชุมครั้งนี้ สผ. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณกองทุนขนาดเล็ก (Small Grant Fund) ในการจัดกิจกรรมวันนกอพยพโลก จากโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-ออสเตรเลีย (EAAFP) เพื่อจัดงานวันนกอพยพในวันนี้ และผลักดันให้เกิดกิจกรรมเกี่ยวกับนกอพยพต่อไปเรื่อยๆ เพื่อให้แสดงออกให้เห็นว่าก้าวต่อไปประเทศไทยมีความสนใจ รักษานกอพยพ และแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์เกี่ยวกับพื้นที่ชุ่มน้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพ

จากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เห็นชอบในการรับรองข้อตกลงการเป็นพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก - ออสเตรเลีย และได้มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานประสานงานกลางโครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกอพยพและการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก - ออสเตรเลีย (Partnership for the Conservation of Migratory Waterbirds and the Sustainable Use of their Habitats in the East Asian - Australasian Flyway หรือ East Asian - Australasian Flyway Partnership: EAAFP) ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่

ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่เครือข่ายนกอพยพของ EAAFP แล้ว จำนวน ๓ แห่ง คือ ปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ ปากทะเล –แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี และนาเกลือบ้านโคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร และหลายพื้นที่ที่กำลังผลักดันให้ขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่เครือข่ายนกอพยพ และขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระหว่างประเทศ เช่น บางปู จังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น เนื่องจากบางปู มีความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ ดังนั้นเราจึงต้องรักษา และอนุรักษ์ ความหลากหลายชีวภาพ เพื่อให้มีการคงไว้ซึ่งนกอพยพ ซึ่งจะสื่อสารให้ชาวต่างชาติได้รู้ว่า ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์อย่างไร ดังนั้น การจัดงานวันนกอพยพในวันนี้จึงเป็นเวที ที่สำคัญให้เครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน แสดงความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอแนะ จากผู้ปฏิบัติจริง ๆ หน่วยงานที่ดำเนินงานหน่วยงานนั้นจริงๆ มาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณภาคีเครือข่าย กองพลสิทธิการทหารบก มูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ประเทศไทย) สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด รวมทั้งท่านผู้มีเกียรติทุกท่านที่กรุณาสละเวลามาเข้าร่วม กิจกรรมในวันนี้ การประชุมวิชาการที่เกิดขึ้นในวันนี้ ถือเป็นโอกาสอันดีเพื่อร่วมสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ เพราะการบริหาร จัดการคุ้มครองดูแลรักษาระบบนิเวศนั้น

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ขอเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการเนื่องในวันนกอพยพโลก ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ และขออวยพรให้ผลการประชุมประสบผลสำเร็จตามที่ได้มุ่งหมายไว้ทุกประการ ขอเปิดการประชุม

การดำเนินงานภายใต้ โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นก
และใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก - ออสเตรเลีย
และก้าวต่อไปของการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์นกอพยพในพื้นที่บางปู

ความเป็นมาของ EAAFP

โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกอพยพและการใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก - ออสเตรเลีย (EAAFP) พัฒนาขึ้นเมื่อปี ๒๕๓๖ ในระหว่างการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ สมัยที่ ๖ ณ เมืองบริสเบน ประเทศออสเตรเลีย โดยเป็นการริเริ่มความร่วมมือระหว่างรัฐบาลออสเตรเลีย และรัฐบาลญี่ปุ่น ร่วมกับองค์กรพื้นที่ชุ่มน้ำนานาชาติ

พื้นที่เครือข่ายนกอพยพของประเทศไทย

โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกและใช้ประโยชน์ที่อยู่อาศัยอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก - ออสเตรเลีย เริ่มต้นเมื่อปี ๒๕๓๖ จะดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการอนุรักษ์นกอพยพในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (Asia - Pacific Migratory Waterbirds Conservation Committee : MWCC) โดยการริเริ่มของประเทศไทย ประเทศญี่ปุ่น และ wetland international ดำเนินการร่วมกัน ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อจัดตั้งเครือข่ายระบบนิเวศ

นายปริญญา สิงหนาท
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

พื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของนกอพยพ และเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่น สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน โดยกำหนดให้มีรูปแบบการประสานงาน ในรูปแบบคณะกรรมการ และมีผู้แทน คือ ผู้แทนรัฐบาล (ประกอบด้วย ผู้แทนจากประเทศ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน รัสเซีย อินเดีย อินโดนีเซีย สหรัฐอเมริกา) ผู้แทน สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ ผู้แทนอนุสัญญาว่าด้วยชนิดพันธุ์ที่มีการอพยพ ผู้แทนองค์กรที่สนับสนุนงบประมาณ คณะทำงานทางวิชาการกลุ่มนกเปิด กลุ่มนกกระเรียน และ กลุ่มนกชายเลน ผู้แทนองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ BirdLife International, World Wildlife Fund for Nature และ Wetlands International

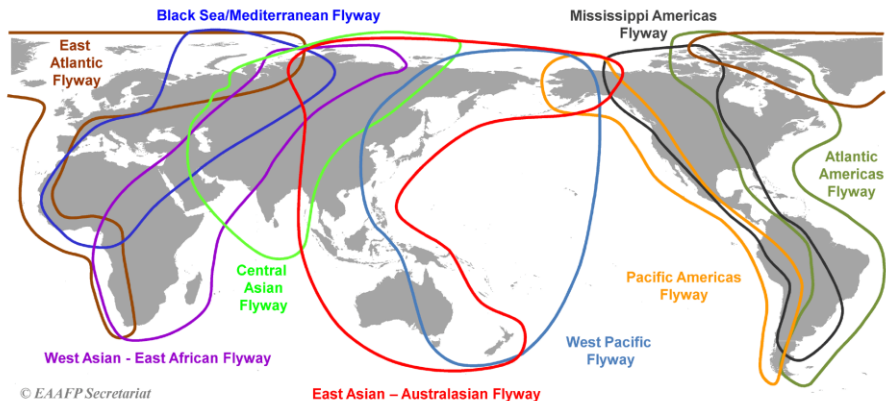
ในปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยมีสำนักงานนโยบายและ แผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช เข้าร่วม เป็นกรรมการร่วมกัน คณะกรรมการดังกล่าว เสนอแนะให้มีการปรับรูปแบบของการดำเนินงาน โดยเปลี่ยนเป็นรูปแบบโครงการความร่วมมือของพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์ใช้ประโยชน์ พื้นที่ ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศนกอพยพในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ระหว่างที่มีการ เปลี่ยนถ่ายจากคณะกรรมการอนุรักษ์นก อพยพในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิกเป็น โครงการความร่วมมือของพันธมิตรสำหรับการ อนุรักษ์ใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ ระหว่างประเทศนกอพยพในเส้นทางการบิน เอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย ประเทศไทย เป็นเจ้าภาพการประชุมคณะกรรมการอนุรักษ์ นกอพยพในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก ได้เสนอปากแม่น้ำกระบี่เป็นพื้นที่เครือข่ายนกอพยพแห่ง แรกของประเทศไทย

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙ โครงการความร่วมมือของพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์ใช้ประโยชน์ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศนกอพยพในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก – ออสเตรเลีย ได้รับรองที่ประเทศอินโดนีเซีย พื้นที่เครือข่ายเส้นทางการบินดังกล่าว เป็น ๑ ใน ๙ เส้นทางที่มีสำคัญของโลก มีภาคี และพันธมิตรร่วมกันทั้ง ๓๙ องค์กร แบ่งเป็น ๑๘ ประเทศ ปัจจุบันมีพื้นที่เครือข่ายนกอพยพอยู่ ๑๕๑ แห่งทั่วโลก ปัจจุบันประเทศไทยเข้าร่วม

เป็นคณะกรรมการบริหารโครงการ EAAFP ในสถานะตัวแทนของประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก ซึ่งมี ดร.จิตตินันท์ เรืองวิริยฤทธิ์ เข้าร่วมเป็นตัวแทนประชุม

เครือข่ายนกอพยพของประเทศไทย ปัจจุบันพื้นที่เครือข่ายนกอพยพที่ขึ้นทะเบียนเรียบร้อยแล้วมีจำนวน ๓ แห่ง คือ

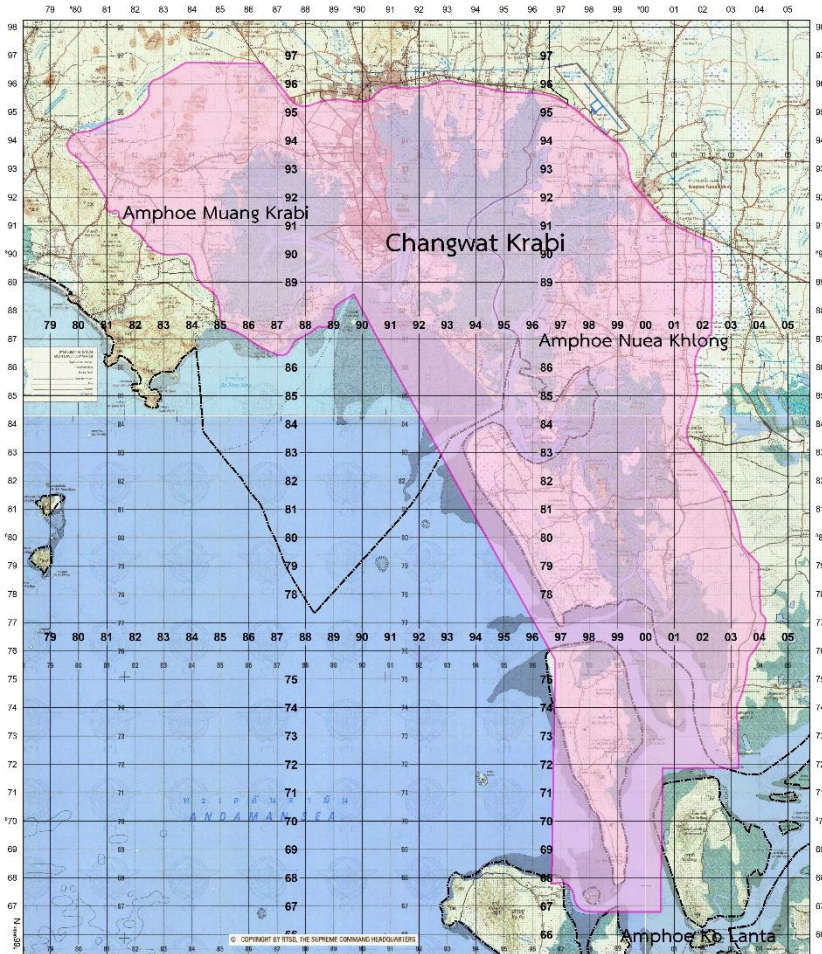
๑. ปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ พื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ คือ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และอำเภอเหนือคลอง จังหวัดกระบี่ นอกจากจะเป็นพื้นที่เครือข่ายนกอพยพแล้ว พื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่แรมซาร์ไซต์ของประเทศไทยด้วย มีความสำคัญคือ เป็นแหล่งที่พบนกอพยพที่มีความสำคัญระดับโลกอยู่ในทะเบียน red list ของ IUCN

๒. ปากทะเล – แหลมผักเบี้ย จังหวัดเพชรบุรี พื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ คือ ตำบลปากทะเล ตำบลบางแก้ว ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

๓. โคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร พื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ คือ ตำบลโคกขาม ตำบลพันท้ายนรสิงห์ เทศบาลบางหญ้าแพรก จังหวัดสมุทรสาคร

ส่วนพื้นที่ที่ประเทศไทยได้เสนอไปสำนักงานเลขาธิการ EAAFP แล้ว แต่อยู่ระหว่างดำเนินงานของผู้เชี่ยวชาญ คือ ๑) พื้นที่เครือข่ายนกอพยพบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ๓ เขต คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าอ่างเก็บน้ำห้วยจระเข้มาก อ่างเก็บน้ำห้วยตลาด และอ่างเก็บน้ำสนามบิน ๒) พื้นที่เครือข่ายนกอพยพบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

Krabi Estuary and Bay

Krabi Estuary and Bay Flyway Network Site

0 1.5 3 Kilometers

Projection: Transverse Mercator

Geographic Coordinate System: WGS 1984

Projected Coordinate System: UTM Zone 47N

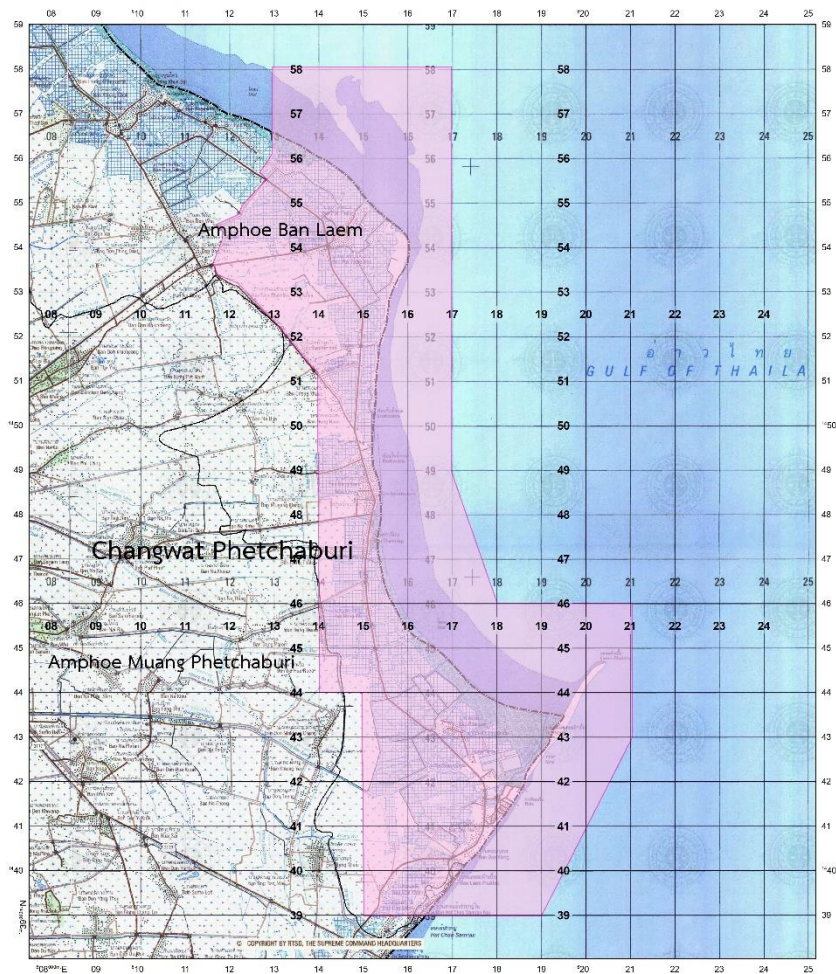
<https://bit.ly/3SiMIHW>

Reference

1. Royal Thai Survey Department
2. Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation

พื้นที่เครือข่ายนกอพยพปากแม่น้ำกระบี่

Pak Thale – Laem Phak Bia

Pak Thale – Laem Phak Bia Flyway Network Site

0 1 2 Kilometers

Projection: Transverse Mercator

Geographic Coordinate System: WGS 1984

Projected Coordinate System: UTM Zone 47N

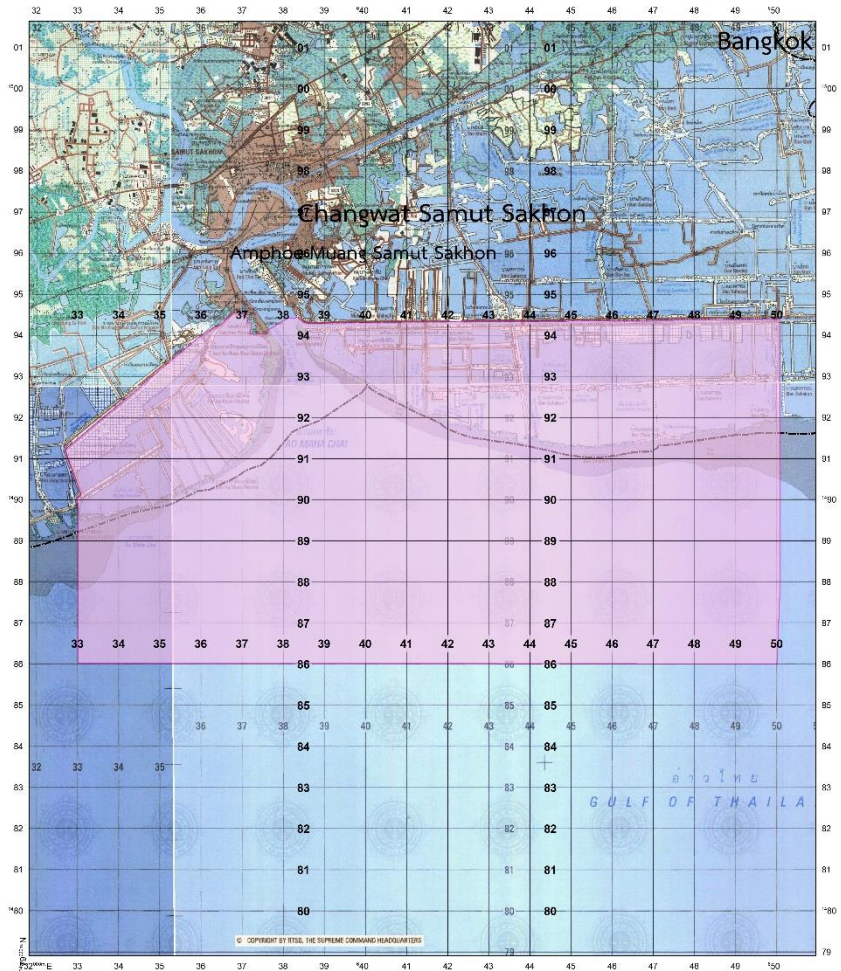
<https://bit.ly/3JnEGzK>

Reference

1. Royal Thai Survey Department
2. Information Sheet on CAA
Flyway Network Sites

พื้นที่เครือข่ายนกอพยพปากทะเล – แหลมผักเบี้ย

Khok Kham

Khok Kham Flyway Network Site

Projection: Transverse Mercator

Geographic Coordinate System: WGS 1984

Projected Coordinate System: UTM Zone 47N

Reference

1. Royal Thai Survey Department
 2. Information Sheet on CAA
- Flyway Network Sites

พื้นที่เครือข่ายนกอพยพโคกขาม

พื้นที่เครือข่ายนกอพยพบางปู จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวอย่างการดำเนินงานที่ผ่านมา

CONSERVING HABITATS FOR
GLOBALLY IMPORTANT
FLORA & FAUNA
IN PRODUCTION LANDSCAPES

ตัวอย่างการดำเนินงานเครือข่ายนกอพยพที่ผ่านมาของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ๑.โครงการจัดการและคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ : การดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (Implementation of the Ramsar Convention, Management and Protection of Wetlands Areas) ดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๔๘ ได้รับการสนับสนุนจากประเทศเดนมาร์ก โดยดำเนินการให้พื้นที่

นกอพยพ ๒ พื้นที่ คือ ๑) แอ่งเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ๒) ปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ ผลจากการดำเนินงานโครงการ เช่น มีการเพิ่มประสิทธิภาพและทักษะการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ การจัดทำยุทธศาสตร์และแผนการจัดการพื้นที่ และหลักสูตรการเรียนรู้ในพื้นที่ เป็นต้น ๒.โครงการอนุรักษ์ถิ่นอาศัยของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ที่มีความสำคัญระดับโลกในพื้นที่ภาคการผลิต (Conserving Habitats for Globally Important Flora and Fauna in Production Landscapes) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก ดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๒ โดยดำเนินการในพื้นที่ทั้งหมด ๓ พื้นที่ คือ ๑) พื้นที่เครือข่ายนกอพยพบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ๒) โคกขาม จังหวัดสมุทรสาคร ๓) พลับพลึงธาร จังหวัดระนอง ผลจากการดำเนินงานโครงการ โดยมีการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินที่บูรณาการการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์และถิ่นที่อยู่อาศัยเข้าไปในแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและมีกระบวนการตัดสินใจร่วมกัน ๓. โครงการความร่วมมือระหว่างศูนย์อาเซียนว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพร่วมกับประเทศสิงคโปร์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประสิทธิภาพเครือข่ายการอนุรักษ์นกอพยพในอาเซียน สร้างกระบวนการเรียนรู้ในประเทศสมาชิก เพิ่มประสิทธิภาพของผู้จัดการพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการ และเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา และสร้างความตระหนักต่อสาธารณชน โครงการดังกล่าว แบ่งเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะแรก ดำเนินงานในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๒ โดยมีการประเมินพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเสนอเป็นพื้นที่เครือข่ายนกอพยพแห่งใหม่ คือ ดอนหอยหลอด – คลองโคน

จังหวัดสมุทรสงคราม และศึกษา รวบรวมข้อมูลประชากรนกอพยพในพื้นที่ดอนหอยหลอด – คลองโคน ระยะที่สอง (อยู่ระหว่างการพิจารณา) โดยคาดว่าจะมีการสนับสนุนเครือข่ายในการเข้าร่วมการประชุม EAAFP MOP ๑๑ มีการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้จัดการพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการพื้นที่นกอพยพ คือ การประชุมระดับภูมิภาค และในประเทศ และมีการส่งเสริมการติดต่อสื่อสาร การศึกษา

และการมีส่วนร่วมและสร้างความตระหนักแก่สาธารณชน โดยจัดการประชุมและสนับสนุนกิจกรรมในระดับประเทศ และการผลิตสื่อ ๔.โครงการจัดการพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อความหลากหลายทางชีวภาพ : การพัฒนาคลังทางเศรษฐศาสตร์ และมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์นกอพยพและใช้ประโยชน์อื่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืน ในพื้นที่เครือข่ายนกอพยพปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่งบประมาณ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๖ (อยู่ระหว่างการพิจารณางบประมาณประจำปี) ระยะแรก (ปี พ.ศ. ๒๕๖๖) ดำเนินงานในพื้นที่ปากแม่น้ำกระบี่ จังหวัดกระบี่ โดยเป็นการพัฒนาคลังทางเศรษฐศาสตร์และมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนคัดเลือกผลิตภัณฑ์/ผลผลิตที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการค้าเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะที่สอง (ปี พ.ศ. ๒๕๖๗) นำผลการศึกษาในระยะแรกมาผลักดันและขับเคลื่อนให้สามารถเกิดผลที่เป็นรูปธรรม

นางปัทมา ดำรงผล

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

ผู้อำนวยการกลุ่มงานขับเคลื่อนนโยบายและกลไก

ก้าวต่อไปของการดำเนินงาน

ก้าวต่อไปในการดำเนินการเพื่ออนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพในพื้นที่บางปู การประชุมในวันนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ คือ การผลักดันให้พื้นที่บางปูแห่งนี้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่ของนกอพยพ รวมทั้งการจัดทำการจัดแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูประชากรของนกอพยพในพื้นที่ดังกล่าว ในระยะสั้นดังนี้

๑) ศึกษารวบรวมข้อมูลเบื้องต้นถึงสถานภาพของถิ่นที่อยู่อาศัย ผลกระทบจากการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยและแนวทางมาตรการ ลดผลกระทบดังกล่าว รวมถึงจำแนกระบุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

๒) พัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพถิ่นอาศัย และชนิดพันธุ์ที่จำเป็น (นอกเหนือจากนกนางนวล)

๓) สำรวจจำนวนประชากร การกระจายพันธุ์ และพื้นที่สำคัญ

๔) สร้างเครือข่ายของพื้นที่อนุรักษ์ที่อยู่ในเส้นทางนกอพยพ

๕) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพในพื้นที่บางปู

๖) พัฒนาแนวทางปฏิบัติ/มาตรการ/แผน/นโยบายเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่นกอพยพบางปู

๗) ความร่วมมือจากเครือข่าย

๘) เสนอคณะกรรมการวิชาการความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านชนิดและระบบนิเวศ ภายใต้คณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ (กอช.) พิจารณาให้คำแนะนำทางวิชาการหรือให้ข้อเสนอแนะต่อแนวทางปฏิบัติ/มาตรการ/แผน/นโยบายเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่นกอพยพบางปู และเสนอ กอช. ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานเพื่อกำหนดเป็นนโยบายในเรื่องดังกล่าวต่อไป

แน่นอนที่สุดว่า สม.เพียงหน่วยงานเดียวไม่สามารถดำเนินตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายพันธมิตรที่ร่วมประชุมในวันนี้ ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ทักษะประสบการณ์และการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์นกน้ำอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยของนกน้ำอพยพ เพื่อให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการจัดทำแผนอนุรักษ์และฟื้นฟูประชากรของนกอพยพพื้นที่บางปู

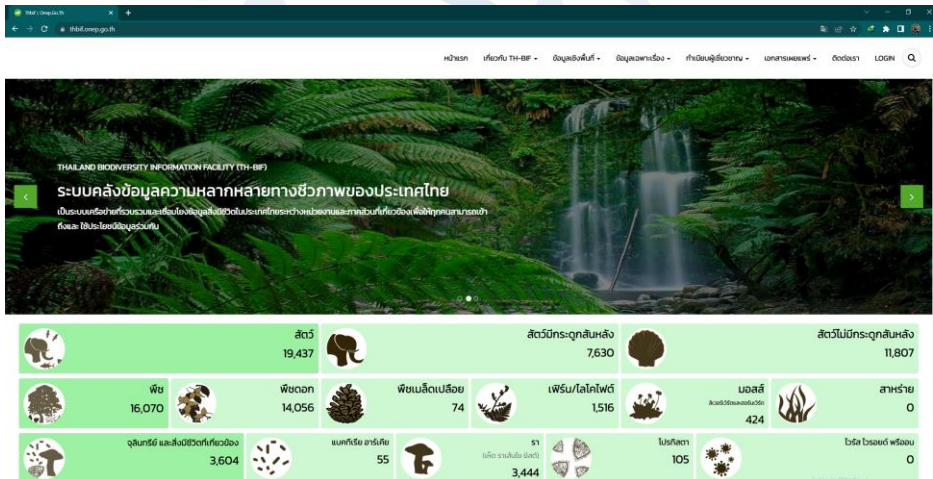
นางสาวตติยา อุตระการ
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

การดำเนินงานอื่นๆ ของ สผ.ที่สำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานด้านนกอพยพ ดังนี้

๑. ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ใช้เป็นกลไกการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพและความปลอดภัยทางชีวภาพ มีจุดมุ่งหมายที่จะใช้เป็นร่มใหญ่ ยกระดับเพิ่มเติมข้อว่าการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพให้เป็นกฎหมายกลาง มี ๗๒ หมวด และ ๘ มาตรา (หมวด ๔ กำหนดเขตคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพควบคู่ไปกับมาตรการเพื่อการคุ้มครองป้องกัน แก๊ซและฟืนฟู่ ทั้งในพื้นที่ของรัฐและเอกชนโดยสมัครใจ)

๒. การจัดทำแผนแม่บทด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศให้สอดคล้องกับกรอบงานของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพภายหลังปี ๒๐๒๐

๓. THAILAND BIODIVERSITY INFORMATION FACILITY (TH-BIF) ระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย เป็นระบบเครือข่ายที่รวบรวมและเชื่อมโยงข้อมูลสิ่งมีชีวิตในประเทศไทยระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและ ใช้ประโยชน์ข้อมูลร่วมกัน

บรรยายพิเศษโดยพันมิตร และเครือข่ายดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติ กองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชินี

กิจกรรมของหน่วยงานสนับสนุนศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู)

เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชินี

และสถานภาพและภัยคุกคามของพื้นที่อนุรักษ์นกอพยพบางปู

นางกัณดินันท์ ผิวสอาด

ผู้อำนวยการมูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ประเทศไทย) (FEED)
ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบกบางปู – Bangpu Nature Education Centre

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) เฉลิมพระเกียรติ ๗๒ พรรษา มหาราชินี จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ตั้งอยู่ภายในบริเวณกองอำนวยการสถานพักผ่อน กรมพลาดิการทหารบก ด้วยความร่วมมือของกองทัพบก และ World Wide Fund For : WWF องค์การกองทุนสัตว์ป่าโลกสากล สนับสนุนโดย บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด มีวัตถุประสงค์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ ๗๒ พรรษา แห่งองค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน ในพื้นที่ป่าชายเลนดั้งเดิม และปลูกเสริมเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าใหม่ในพื้นที่อ่าวไทยตอนใน และเพื่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการศึกษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้แก่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไป

สถานตากอากาศบางปู พื้นที่ ๖๓๙ ไร่ ประกอบด้วย พื้นที่ป่าชายเลน นาทุ่งเก่า ร้านอาหาร บ้านพัก และพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติฯ ๓๓๘ ไร่ เป็นพื้นที่อนุรักษ์ ประกอบด้วยระบบนิเวศสำคัญ ๓ แบบ

๑. ที่ลุ่มน้ำเค็ม พื้นที่ ๒๔ ไร่ (ร้อยละ ๗) เป็นลักษณะของบ่อน้ำ ที่มีการปรับปรุงให้เป็นพื้นที่โล่ง เพื่อเป็นแหล่งรองรับกนในฤดูกาลอพยพ และมีการระบายน้ำ ตามการขึ้น-ลงของน้ำทะเล

๒. หาดโคลน พื้นที่ ๖๔ ไร่ (ร้อยละ ๑๙) เป็นพื้นที่โล่งกว้าง จะมีนกอพยพมาหากินในฤดูกาลอพยพ เป็นดินโคลนปากแม่น้ำเจ้าพระยา แหล่งอาศัยของสัตว์หน้าดินจำนวนมาก

๓. ป่าชายเลน ๒๕๐ ไร่ (ร้อยละ ๗๔) ประกอบด้วย ป่าชายเลนบริเวณชายฝั่งร้อยละ ๑๐ และบริเวณด้านหลังชายฝั่งร้อยละ ๖๔

ความหลากหลายของพืช

จากที่ทำการบันทึกไว้ทั้งหมด ๖๖ ชนิด โดยพืชที่พบมากที่สุด คือ แสมทะเล แสมขาว และโกงกาง

ความหลากหลายของสัตว์

นกมากกว่า ๓๐๐ ชนิดพันธุ์ (ในฤดูกาลอพยพ) ปลา ๒๑ ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน ๑๘ ชนิด สัตว์ขาปล้อง ๓๘๑ ชนิด

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาระบบนิเวศ

จัดทำโปรแกรมด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environment Education) มีโปรแกรมจำนวนมาก หนึ่งในนั้นมี โปรแกรมเรื่อง “นก นกน้ำ และนกนางนวลที่บางปู” เป็นการให้ความรู้แก่เด็กๆ เกี่ยวกับรายละเอียดของพื้นที่ ชนิดนกที่พบ การหากิน แหล่งที่อยู่อาศัย ช่วงเวลาในการอพยพฐานการสำรวจนก การสอนวิธีการสำรวจนก วิธีการดูนก เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์นก

การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาระบบนิเวศ

- การปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นแหล่งพักอาศัยของนกอพยพ : มีการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่เป็นประจำทุกปี เพื่อให้เหมาะสมแก่การอยู่อาศัยและหากินของนกน้ำ ซึ่งการดำเนินการในแต่ละปี จะมีการนำต้นไม้ที่เกิดในบึงออก เพื่อให้เป็นบึงที่มีน้ำเป็นบริเวณกว้าง และทำระบบการไหลเวียนน้ำให้ไหลได้ตลอดเวลา

- การสำรวจและนับนกช่วงฤดูอพยพ : การสำรวจและนับนกประจำปี (Asian Waterbird Census : Big Day) ร่วมกับสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนการสำรวจชนิดนกและประชากรของกลุ่มนกในพื้นที่ของสถานตากอากาศบางปู

เพื่อเป็นฐานข้อมูลร่วมกันทั้งของประเทศและของโลก (E-Bird) เป็นข้อมูลที่ทางศูนย์แชร์ลงใน E-Bird และนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ประชากรนกที่พบมากที่สุด คือ นกนางนวลธรรมดา มีจำนวนสูงสุดในปี ๒๕๖๑ และเป็นนกที่พบได้มากที่สุดในช่วงปู ร่องลมมา คือ นกปากแอมทางดำ และ นกหัวโตหลังจุดสีทอง (มีจำนวนสูงสุดเมื่อปี ๒๕๕๙)

- การตรวจหาเชื้อโรคของนกนางนวล : ร่วมกับศูนย์เฝ้าระวังและติดตามโรคจากสัตว์ป่า สัตว์ต่างถิ่น และสัตว์อพยพ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และสถานตากอากาศ บางปู ตรวจหาเชื้อโรคของนกนางนวล โดยใช้วิธีการสุ่มตรวจ บริเวณสะพานสุทธา เป็นระยะเวลา ๒ วัน ผลการสุ่มตรวจของปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ไม่พบเชื้อโรคที่ส่งผลต่อสุขภาพมนุษย์

- การช่วยเหลือนกบาดเจ็บ : ช่วงฤดูนกอพยพจะมีนกนางนวลธรรมดา และนกอื่น ๆ ที่ได้รับบาดเจ็บและถูกนำส่งมาที่ศูนย์จะเป็นจุดพักนกที่ได้รับบาดเจ็บ ประเมินอาการเบื้องต้น และส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการรักษาต่อไป

การเพิ่มความสำคัญของพื้นที่

เป็นพื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์นก (Important Bird & Biodiversity Area) ในพื้นที่ อ่าวไทยตอนใน และอยู่ระหว่างดำเนินการเพื่อเสนอชื่อเป็น พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่าง ประเทศ (Ramsar site) และพื้นที่เครือข่ายนกอพยพ (East Asian – Australasian Flyway Partnership)

ภัยคุกคามของพื้นที่นกอพยพบางปู

- ขยะทะเล จากกิจกรรมการท่องเที่ยว และขยะที่ถูกพัดพามาโดยคลื่นลม ที่มีจำนวน มหาศาลศูนย์ศึกษาธรรมชาติบางปูจึงได้จัดกิจกรรมเพื่อเก็บขยะ โดยได้รับความร่วมมือจาก กองทัพบก มูลนิธิ FEED เทศบาลบางปู โรงเรียน บริษัท ห้างร้าน บุคคลทั่วไป และขอ ความร่วมมือการอีกหลายหน่วยงานเนื่องจากมีขยะเป็นจำนวนมาก โดยมีปริมาณขยะที่เก็บสถิติ ในช่วง ๓ ปีย้อนหลัง ดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ปริมาณ ๒,๓๓๑ กิโลกรัม (จำนวน ๑๔ ครั้ง)

ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ปริมาณ ๒,๗๑๑ กิโลกรัม (จำนวน ๑๕ ครั้ง)

ปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ปริมาณ ๒๒,๓๙๓ กิโลกรัม (จำนวน ๑๘ ครั้ง)

*ปีนี้ได้ขยะเยอะเนื่องจากทางเทศบาลนำแมคโครมาช่วยในการเก็บขยะ

ทั้งนี้ ยังไม่รวมขยะประเภทไม้ไผ่ ซึ่งหลุดลอยจากกิจกรรมการทำประมงท้องถิ่น และจากแนวไม้ไผ่กันคลื่นที่หมดอายุการใช้งาน มีการศึกษาหน่วยงานต่างๆ ในการหาวิธีกำจัดขยะไม้ไผ่

- การรบกวนจากนักท่องเที่ยว การขับเจ็ทสกีของนักท่องเที่ยว จากแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง บริเวณชายฝั่ง ทางกรมพลาธิการทหารบก มีการป้องกันโดยการตักเตือนและมีการทำแนวเขตกันไม่ให้เข้าพื้นที่

การจับนกนางนวลบริเวณจุดชมนกนางนวล สะพานสุทธา

- อุบัติเหตุนกถูกรถชน

ความกังวลของศูนย์ต่อพื้นที่อนุรักษ์

- ความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (CC) หากมีการปล่อยสัตว์เป็นจำนวนมากในพื้นที่จำกัด และเกินความสามารถของสิ่งแวดล้อมที่จะรับได้

- การนำพาเชื้อโรค ที่มากับสัตว์ที่นำมาปล่อย อาจมีการแพร่เชื้อโรคไปสู่สิ่งมีชีวิตอื่นในพื้นที่

- ชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ที่ไม่ใช่ชนิดพันธุ์ดั้งเดิมของพื้นที่ นำไปสู่การรุกรานแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร ตลอดจนการยึดครองพื้นที่แทนชนิดพันธุ์ท้องถิ่นเดิม

การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ

- การแห้งตายของต้นไม้ในป่าชายเลน โดยไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งเริ่มกระจายในพื้นที่บางปู และมีโอกาสเพิ่มขึ้นเป็นบริเวณกว้าง ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบสาเหตุที่แน่ชัดต่อไป

- การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของกระแสน้ำ การตกตะกอนแร่ธาตุ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศดั้งเดิม และมีความกังวลในการพัฒนาพื้นที่ข้างเคียงเนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่การพัฒนาอุตสาหกรรม รวมถึงนวัตกรรมในการป้องกันการกัดเซาะ หรือ โกงกางเทียม (C-Aoss) เพราะบางครั้งการนำนวัตกรรมต่างๆ เข้ามาในพื้นที่โดยไม่ได้ดูบริบท ความเหมาะสมของพื้นที่ อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรที่มีอยู่เดิมมากกว่าที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี

ขอขอบคุณ กรมพลาธิการที่ให้อนุมัติบริหารจัดการศูนย์ศึกษาธรรมชาติฯ สนับสนุนด้านการเงินจากบริษัท โดยต้า การดำเนินงานเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อทรัพยากร และผู้ที่เข้ามาใช้บริการด้านการศึกษาธรรมชาติ รวมถึงเด็ก ๆ

<https://bit.ly/38tbQfz>
เอกสารประกอบ

แนวทางการจัดการนกอพยพในประเทศไทย

นายไกรรัตน์ เอี่ยมอำไพ

นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ

สำนักรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช

การอพยพย้ายถิ่นของนก คือ การเคลื่อนย้ายที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี ระหว่างแหล่งสร้างรังวางไข่กับพื้นที่เป็นแหล่งหากินในช่วงนอกฤดูผสมพันธุ์หรือฤดูหนาว

เส้นทางการอพยพของนก ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นระหว่างซีกโลกเหนือตอนบนกับตอนล่างของทวีป เนื่องจากซีกโลกเหนือมีแผ่นดินกว้างขวาง มีความแตกต่างของสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะนกซึ่งพบว่ามีนกอพยพ มากกว่า ๒,๐๐๐ ชนิด ส่วนใหญ่จะอพยพในแนวเหนือ-ใต้

ชนิดนกอพยพในประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยพบนกไม่น้อยกว่า ๙๙๖ ชนิด จัดเป็นนกอพยพ จำนวน ๓๒๖ ชนิด และนกประจำถิ่นที่มีประชากรอีกกลุ่มหนึ่งอพยพเข้ามาในฤดูหนาว ๘๙ ชนิด โดยแบ่งกลุ่มนกออกเป็น ๖ กลุ่ม ดังนี้

- ๑.กลุ่มนกบก (Terrestrial Bird)
- ๒.กลุ่มนกทะเล (Sea Bird)
- ๓.กลุ่มนกชายเลน (Shore Bird)
- ๔.นกกลυν้ำ (Waterbird)
- ๕.กลุ่มห่านป่าและนกเป็ดน้ำ (waterfowl)
- ๖.กลุ่มนกล่าเหยื่อและอีแร้ง (Raptor)

สถานภาพนกอพยพ

๑. นกอพยพ (Winter Visitor หรือ Non-breeding Visitor) คือ นกที่อพยพย้ายถิ่นนอกฤดูผสมพันธุ์ โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางตอนเหนือและตอนกลางของทวีป อพยพมาประเทศไทยตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเมษายน และอพยพกลับถิ่นฐานเดิม เพื่อผสมพันธุ์และทำรังวางไข่

๒. นกอพยพผ่าน (Passage migrant) คือ นกที่อพยพย้ายถิ่นนอกฤดูผสมพันธุ์ เป็นนกที่อพยพจากทางเหนือและตอนกลางของทวีปมายังตอนล่างของทวีปและแวะพักหาอาหารเป็นเวลาสั้น ๆ ที่ประเทศไทยแล้วบินต่อไปยังตอนล่างของทวีป พบได้ช่วงเดือนกรกฎาคม-พฤศจิกายน (autumn passage) และเดือนมีนาคม-พฤษภาคม (spring passage)

๓. นกอพยพมาสร้างรังวางไข่ (Breeding visitor) คือ นกอพยพย้ายถิ่นเพื่อผสมพันธุ์สร้างรังและวางไข่ในประเทศไทย ช่วงฤดูร้อนถึงฤดูฝนหรือปลายฤดูฝนถึงต้นฤดูหนาว

แหล่งอาศัยที่สำคัญของนกอพยพ

๑. พื้นที่ป่าไม้ เป็นแหล่งอาศัยหากินของนกบก
๒. ชุมชน และสวนสาธารณะ นกที่พบส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนกบก ที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในเมืองได้
๓. หุ่นหญ้าและพื้นที่เกษตรกรรม เป็นที่อาศัยของนกทุ่งและนกน้ำหลายชนิด
๔. แหล่งน้ำจืด เป็นแหล่งอาศัยหากินของกลุ่มนกเป็ดน้ำ
๕. ป่าชายเลน หาดเลน ชายฝั่งรอบอ่าวไทย และทะเลอันดามัน เป็นแหล่งอาศัยหากินของกลุ่มนกชายเลน
๖. ทะเลและเกาะนอกชายฝั่ง เป็นแหล่งอาศัยหากินของนกทะเลต่าง ๆ

แนวทางการจัดการนกอพยพ

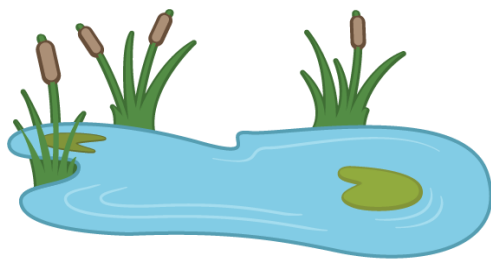
๑. การคุ้มครองและอนุรักษ์พื้นที่อาศัย (กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้กำหนดพื้นที่เป็น อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์ เขตห้ามล่า สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ)
๒. การวิจัย รวบรวมข้อมูล และประมวลผล
๓. การส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมจากหน่วยงานรัฐ เอกชน NGO และประชาชน
๔. การจัดการพื้นที่ถิ่นอาศัย เพื่อรองรับนกอพยพ เช่น สมาคมนกทำพื้นที่ป่าทะเล (ในการปรับปรุงพื้นที่ต้องคำนึงถึงว่าต้องการให้สัตว์หรือนกประเภทไหนมาอยู่)

๕.การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การบังคับใช้กฎหมาย

๖.การพัฒนายุทธศาสตร์ด้านการเงิน ควรมีหน่วยงานกลางเพื่อสร้างความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานในการขอเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อที่จะได้มีแผนระดับประเทศ (หน่วยงาน NGO บางส่วนมีการเขียนโครงการขอทุนวิจัยจากต่างประเทศ เนื่องจากขาดงบประมาณในการดำเนินงาน)

นกอพยพเหล่านี้มีส่วนช่วยในการรักษาระบบนิเวศ และยังช่วยรักษาสมดุลของป่าชายเลน ช่วยควบคุมศัตรูในพื้นที่เกษตรกรรม และยังเปรียบเสมือนดัชนีบ่งชี้ความสมบูรณ์ของธรรมชาติ และทรัพยากรชีวภาพ บริเวณใดที่มียกอพยพอาศัยหากินเป็นจำนวนมาก ย่อมหมายถึง พื้นที่นั้นมีความอุดมสมบูรณ์ แต่ด้วยปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน การถูกบุกรุกที่อยู่อาศัย การลักลอบล่านก การใช้สารกำจัดศัตรูพืช ส่งผลให้นกอพยพไม่อาจขยายพันธุ์และมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว จึงควรมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก เพื่อทุกคนเห็นคุณค่าและความสำคัญของนกอพยพ

ขอขอบคุณแหล่งข้อมูลอ้างอิง : คู่มือเรื่อง นกอพยพ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

การเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับนกและธรรมชาติรอบตัว

นางสาวขวัญข้าว สิงห์เสนี

สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย

ทำไมเราต้องสร้างความตระหนัก อะไรคือเกณฑ์ที่ต้องนึกถึง

สมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย มีพันธกิจ/สิ่งที่ตั้งใจทำ

- ศึกษาข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ โดยร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อเกิดกลุ่มฐานข้อมูล
- นำข้อมูลที่มี เผยแพร่ ในรูปแบบต่าง ๆ
- มีความตั้งใจ จัดตั้งเครือข่ายร่วมกับ NGO หน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน

เพราะ เชื่อว่า “ถ้าเราบินเดี่ยว ไปไม่รอด เวลาบินเราต้องบินเป็นกลุ่ม” ที่มาที่ทางสมาคม นกอยากจะมีโอกาสที่ได้ร่วมทำงานกับกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ย้อน แนวคิดคุณหมอบุญส่ง เลชะกุล (ผู้ก่อตั้งสมาคม) จากการบอกเล่าของพี่ ๆ ในสมาคม คือ บรู (แบรนด) แอมบาเดอร์ นกจะพาเราออกไปข้างนอก นกจะพาเราออกไปพบเจอผู้คน และเราจะสร้างพันธมิตร และทำให้ คนเมื่อรู้จักกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงรากของความเป็นคนไทยของเรา : ที่มาของการ จัดตั้งสมาคม บริบทเกี่ยวกับเรื่องนก เป็นแค่เพียงเครื่องมือเท่านั้น ที่จะทำให้เราสร้างสิ่งที่เรา ประสงค์ให้เกิดขึ้นได้

ประเด็น ทำไมเราต้องสร้างความตระหนักเกี่ยวกับนกและธรรมชาติ

ข้อที่ ๑ นกและธรรมชาติ มีความสำคัญ กับมนุษย์ ทั้งในเชิงคุณค่าและมูลค่ามองกว้าง ๆ คุณค่าจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- เป็นแหล่งอาหาร

- แหล่งที่อยู่
- ทำให้ระบบสมดุล สร้างสมดุล ทั้ง น้ำ อากาศ
- คนในชนบท พึ่งพาผลผลิตจากธรรมชาติเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นแหล่งซัพเปอร์มาร์เก็ตชุมชน แหล่งพึ่งพาของชุมชน
- คนในเมือง เช่น การป้องกันภัยธรรมชาติ

ประโยชน์ของนก

ประโยชน์ในระบบนิเวศ

- นกช่วยปลูกป่า นกชนหิน กลุ่มนกเงือก (สัตว์ผู้กระจายเมล็ด) ผู้ช่วยปลูกป่า จากงานวิจัย นกหนึ่งตัว ในช่วงชีวิตหนึ่งมีโอกาสช่วยเราปลูกต้นไม้เป็น ๑,๐๐๐ ต้น เพราะเป็นสัตว์ผู้กระจาย เมล็ดพันธุ์ ศักยภาพของคนหนึ่งคน เทียบไม่ได้เลยกับนกในพื้นที่
- นกช่วยผสมละอองเกสร ทั้งนกและค้างคาว มีความสำคัญในการช่วยผสมเกสร
- นกช่วยควบคุมศัตรูพืช (กลุ่มนกกินแมลง) นกบางส่วนกินพืชผล อีกส่วนหนึ่งจากการวิจัย ถ้าเรากั้นนกออกจากพื้นที่การเกษตร มีโอกาส ๒๐% ที่พืชผลของเราจะสูญเสียจากแมลง
- นกอพยพเป็นส่วนสำคัญในห่วงโซ่อาหาร นกอพยพบางส่วนเป็นอาหารให้นกหรือสิ่งมีชีวิต ชนิดอื่น ถ้านกกลุ่มนี้ลดลงหรือหายไป จะส่งผลให้ปริมาณอาหารของสิ่งมีชีวิตอื่นลดลง มองในเชิง ระบบนิเวศ หากบ้านเสาหลักหายไป บ้านก็จะพัง

ประโยชน์มองในเชิงมนุษย์

- สนุกเพลิดเพลิน สวยงาม น่ารัก (สิ่งที่สื่อสานใจต่างๆ)
- ส่งเสริมเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว (กลุ่มนกดูนกต่างประเทศ ผลิตภัณฑ์ชุมชน) นักสื่อสาร ธรรมชาติ นักดูนกท้องถิ่น การพัฒนาความรู้ สร้างรายได้

ยกตัวอย่าง พี่ตี จากคนที่สนใจเรื่องนก มีการพัฒนาศักยภาพ เป็นการสร้างมูลค่า จากการที่เราใช้คน และสร้างโอกาสให้คนในชุมชน

ยกตัวอย่างโคกขาม/ปากทะเล เป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งโอกาสในการดึงดูดนักท่องเที่ยว จากทั่วโลก ที่จะมาดูนกชายเลนปากช้อนที่การเดินทางไม่ไกลเข้าถึงสะดวก ลงเครื่องบินที่ สนามบินสุวรรณภูมิ และขับรถมาประมาณหนึ่งชั่วโมงก็ถึงพื้นที่โคกขาม เพื่อดูนกชายเลนปากช้อน ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ และการสร้างผลผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน

- เครื่องมือสร้างความสัมพันธ์ เครื่องมือต่อรอง (ในการอนุรักษ์พื้นที่)

เช่น พื้นที่โคกขาม บริเวณพื้นที่ชายฝั่ง ไม่มีมูลค่า ถูกมองให้เป็นพื้นที่ทำโซล่าฟาร์ม สิ่งที่เกิด เมื่อนำข้อมูลนก และชนิดพันธุ์กลุ่มนกที่หายาก โดยใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญทำให้

คนในชุมชนสามารถสื่อสารและอธิบายได้ว่าพื้นที่บริเวณนี้มีความสำคัญในเชิงอนุรักษ์ และมีความสำคัญกับคนในท้องถิ่น มากกว่าเปลี่ยนพื้นที่ ภาพที่ตรงกัน เวลาเราพูดถึงเรื่องของนกพูดเรื่องธรรมชาติ ไม่ประโยชน์แค่ในเชิงระบบนิเวศ แต่มันสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ มูลค่าในการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการสร้างเครือข่าย

ประเด็น ทำไมเราเราต้องสร้างความตระหนักเกี่ยวกับนกและธรรมชาติ

ข้อที่ ๒ เพราะประชากรของเรากระจายอยู่ร่วมกับนกและธรรมชาติ (เราเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ)

เพราะเราอยู่ในเส้นทางการอพยพ เส้นทางการบินอพยพของกลุ่มนกน้ำ บริเวณชายฝั่ง มีกลุ่มผู้คนอาศัยอยู่ ชาวประมง ผู้คนอาศัย

ยกตัวอย่าง บ้านปากทะเล

ในพื้นที่ปากทะเล เรามีกลุ่มชนิดนกที่หายากมากมาย เป็นจุดขาย ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว แต่ก็ยังคงเป็นพื้นที่น่าเกลียดด้วย มีทั้งคนและนกอยู่ด้วยกัน

ที่อยู่อาศัยของนกและพื้นที่ในการทำนาเกลือ

ในมิติของพื้นที่ ไม่ควรมองแค่การอนุรักษ์นกอย่างเดียว ต้องคิดถึงผู้คนที่ทำนาเกลือบริเวณนั้นด้วย

การทำนาเกลือ เมื่อผลิตไปนานๆ ราคาเกลือถูก/การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึง ส่งผลให้มีการขายพื้นที่ที่ทำนาเกลือ ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของนกต่างๆ

ที่มาจากความท้าทายของพื้นที่ โดยเฉพาะเส้นทางของนกอพยพมักจะค่อยๆหายไป

มีงานวิจัยแสดงให้เห็นว่า เส้นทางที่นกใช้ในการอพยพ มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็น MANMADE LANDSCAPE (พื้นที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น) มากขึ้นเรื่อยๆ และหมายความว่าถิ่นที่อยู่อาศัยแบบธรรมชาติ กำลังหายไป

ที่มาของปัญหาของการลดลงของประชากรนก เนื่องจากแหล่งพื้นที่อยู่อาศัยถูกทำลาย

คำถามต่อ ...ทำไมเราต้องสื่อสาร เพราะการอนุรักษ์ต้องทำร่วมกัน

ประเด็น ทำไมเราเราต้องสร้างความตระหนักเกี่ยวกับนกและธรรมชาติ

ข้อที่ ๓ เพราะการอนุรักษ์ต้องร่วมมือกัน

ยกตัวอย่าง นก ๑ ชนิด ที่เรียกว่าเป็น champion species ในเส้นทาง Flyway ชื่อ นกทะเลขาเขียวลายจุด (Spotted Greenshank) นกตัวนี้ปกติทำรังวางไข่ ที่ประเทศรัสเซีย ใช้เส้นทางนี้บินไปและกลับ

สู่คำถามทำไมเราต้องสื่อสาร เพราะการทำงานมันทำในระดับพื้นที่ไม่ได้ การทำงานต้องทำร่วมกันระหว่างประเทศ การทำงานจะต้องเกิดขึ้นในเส้นทางนี้ทั้งหมด ยกตัวอย่าง ไทย ดูแลพื้นที่ดีมาก แต่มีปัญหาบางอย่างเกิดขึ้นในพื้นที่ทำรังวางไข่ ก็จะส่งผลกระทบต่อประชากรเหมือนกัน

ตรงข้าม ถ้าบริเวณทำรังวางไข่ ดูแลดีมาก แต่ในเส้นทางอพยพ ถูกเปลี่ยนไปเป็น รีสอร์ท เปลี่ยนไปเป็นแหล่งอุตสาหกรรม ต่อให้มีประชากรลูกนกเกิดขึ้นมากเท่าไร การอนุรักษ์ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าเราไม่เกิดการทำงานร่วมกัน : การทำงานร่วมกันระหว่างประเทศ

การทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร (ในประเทศ)

ยกตัวอย่าง พื้นที่ปากทะเล มีพื้นที่นาเกลือ พื้นที่ชุมชน พื้นที่ป่าชายเลน พื้นที่ชายฝั่ง แต่ละพื้นที่มีคนที่เป็นเจ้าของแตกต่างกัน เจ้าของต่างกัน พื้นที่ที่รัฐเป็นผู้ดูแลแตกต่างกัน สิ่งที่ต้องเกิดขึ้น คือ การทำงานร่วมกัน พอเกิดการทำงานร่วมกันจะส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ได้

มองภาพ กลุ่มที่เราทำงานในพื้นที่เข้มแข็ง แต่ไม่ได้รับการร่วมมือการสนับสนุนจากบุคคลภายนอกเลย ในเชิงบุคคลทั่วไป เป็นที่ทราบว่า :ทำไมเราต้องสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องนกให้คนทั่วไปเข้าใจ

ประเด็น การสร้างความตระหนัก

การสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องนกให้บุคคลทั่วไป บริษัทเอกชน มีความเข้าใจว่า ทำไมพื้นที่บางแห่งถึงมีสำคัญ และทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน จาก

- ข้อมูล ข้อมูลเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงการติดตามตรวจสอบข้อมูล
- (การสร้างพื้นที่) การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้ EX. สมาคมทำกับพื้นที่ปากทะเล ทำให้เป็นศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนก ดังนั้น ถ้าเราทุกคนพูดว่านกสำคัญ แต่ไม่มีใครเคยเห็นนกเลยก็ จะไม่เกิดความร่วมมือส่วนหนึ่งการทฤษฎีการเปลี่ยนพฤติกรรม คือ คุณต้องมีประสบการณ์ คุณถึงจะอยากเปลี่ยนพฤติกรรม ดังนั้นการสร้างพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ที่ปากทะเล Key Area เกี่ยวกับเรื่องนกอพยพ จะเป็นการสร้างแรงกระตุ้นที่สำคัญ ที่ทำให้เกิดคนมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ง่ายต่อการเข้าถึงการดูนก

- กิจกรรมการสื่อสารต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ ผลิตสื่อเกี่ยวกับนกชายเลนเกี่ยวกับนกอพยพ โดยการเชิญวิทยากรเข้ามาอบรมให้ความรู้แก่เยาวชน กิจกรรมเรื่องนกไม่จำเป็นต้องแป้นแผ่นกเสื่อไปเวลาพูดเรื่องนก เราพูดถึงที่อยู่อาศัย พูดถึงนกในเชิงความสวยงาม ศิลปะกับธรรมชาติ กิจกรรมเดินชมนกในสวน

- วิธีการการสื่อสารในภาพรวมทำให้สับสน จึงเน้น จากชนิดพันธุ์ที่สำคัญ สัมพันธ์กับถิ่นที่อยู่อาศัย เพื่อให้ข้อมูลสื่อสารออกไปในวงกว้างมากขึ้น

การสื่อสารเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ทำอย่างไรให้เกิดการร่วมมือ วิธีคิด ทุกคนเป็นนักวิทยาศาสตร์
ได้กิจกรรมโดยใช้ E-Bird เป็นการกระตุ้นให้เกิดวิทยาศาสตร์ภาคพลเมือง

การสื่อสารผ่านทางมิติต่างๆ จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจและเกิดการทำงานร่วมกันมากขึ้น

นโยบายของสมาคมฯ : คนอยู่ได้ นกอยู่ได้ ในหนึ่งพื้นที่ไม่ได้มีแค่คน ไม่ได้มีแค่นก แต่ว่า
เราต้องอยู่ร่วมกันและก็เกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

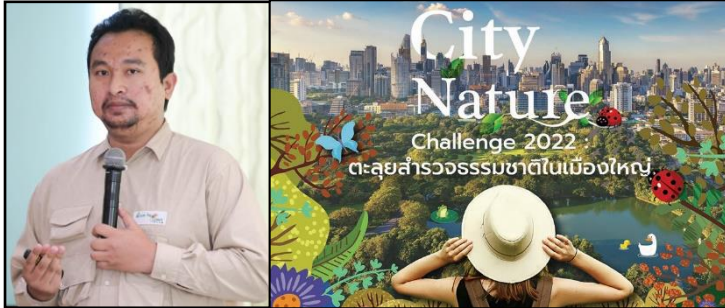

<https://bit.ly/3PPWZQ>

เอกสารประกอบ

การสำรวจธรรมชาติในเมืองกันเกิด (City Nature Challenge)

นายอุเทน ภูรินทร์

นักสื่อสารธรรมชาติและนักชีววิทยาเชิงอนุรักษ์

วิทยาศาสตร์พลเมือง "วิทยาศาสตร์ภาคพลเมือง (Citizen Science)

หัวใจ : ใครๆก็เป็นนักวิทยาศาสตร์ได้

(วิทยาศาสตร์ภาคพลเมือง เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นกว่า ๔ ทศวรรษที่ผ่านมา โดยหมายถึง กระบวนการที่องค์กรวิจัย นักวิจัย หรือนักวิทยาศาสตร์ เปิดให้เครือข่ายภาคประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น หรือผู้ที่มีความสนใจ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานในรูปแบบอาสาสมัคร ซึ่งเน้นที่กิจกรรมเก็บรวบรวมข้อมูล : เอกสารปฏิบัติการสำรวจในเมือง)

ปฏิบัติการสำรวจธรรมชาติในเมือง City Nature Challenge :CNC

CNC คือ กิจกรรมการสำรวจธรรมชาติในเมือง ที่มองทั้งหมด ทั้งพืช สัตว์ และสภาวะ/ มลภาวะของเมือง โดยเฉพาะในพื้นที่ของเมือง

โครงการ City Nature Challenge :CNC ริเริ่มขึ้นในปี ๒๐๑๖ โดยทีมวิทยาศาสตร์ ชุมชนของ Natural History Museum of Los Angeles County และ California Academy of Sciences ในการสำรวจและจัดทำข้อมูลพืชและสัตว์ป่า เพื่อกระตุ้นให้คนทั่วโลก ให้ความสำคัญด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ด้วยการค้นหาและจัดทำสิ่งมีชีวิตในเมืองของตน โดยมีการจัดกิจกรรมเป็นประจำในช่วงปลายเดือนเมษายนของทุกปี เป็นระยะเวลา ๔ วัน ติดต่อกัน

ในปี ค.ศ. ๒๐๒๒ นี้มีการจัดงานอย่างพร้อมเพรียงใน ๔๔๕ เมือง ๔๗ ประเทศ ๖ ทวีป ทั่วโลก ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๒๙ เมษายน – ๒ พฤษภาคม สำหรับในประเทศไทย City Nature Challenge 2022 นี้ นับเป็นการรวมตัวขององค์กรและอาสาสมัครที่ทำงานด้านความหลากหลาย

ทางชีวภาพและวิทยาศาสตร์พลเมือง ในพื้นที่จังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เมืองระยอง เมืองขอนแก่น เมืองเชียงใหม่ และเมืองหาดใหญ่ โดยในกรุงเทพฯ จัดขึ้นในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๕ เวลา ๑๕.๐๐-๒๑.๐๐ น. ณ สวนเบญจกิติ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์พลเมือง จะเปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผ่านการสังเกต บันทึก และรายงานผลเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้แอปพลิเคชัน iNaturalist และ/หรือ E-Bird ในการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีองค์กรต่างๆ ที่ร่วมมือกัน อาทิ Decathlon Thailand ดีแคทลอน ประเทศไทย, กลุ่มบริษัทดาว และโครงการ Dow Thailand Mangrove Alliance NSTDA สวทช. กลุ่มนก หนู งู เหา เกือบ Channel มูลนิธิโลกสีเขียว และภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

จุดประสงค์หลักของกิจกรรม CNC

๑. เพื่อเชื่อมโยงคนในเมืองเข้ากับระบบนิเวศในเมือง เขตเมืองของตน
๒. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในเขตเมืองอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อนักวิทยาศาสตร์และผู้บริหารต่อการนำไปใช้ในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม
๓. เพื่อพัฒนาระบบอาสาสมัครวิทยาศาสตร์พลเมืองในประเทศไทยให้เก็บข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพเผยแพร่สู่สากล
๔. เพื่อสร้างความสนุกสนานและความท้าทายในการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในเมือง

CNC๒๐๒๒: Results announced!

ผลปฏิบัติการสำรวจธรรมชาติในเมืองทั่วโลก/ City Nature Challenge ๒๐๒๒” ระหว่างวันที่ ๒๙ เมษายน - ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕

- > จำนวนเมืองทั่วโลกที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ = ๔๔๕ เมือง
- > จำนวนประเทศที่เข้าร่วมกิจกรรมฯ = ๔๗ ประเทศ
- > ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้จากทั่วโลก = ๖๗,๒๒๐ คน

The collective results:

- > ผลการสังเกตการณ์จากทั่วโลก: Observations: ๑,๖๙๔,๘๗๗
- > จำนวนชนิดที่บันทึกได้: Species: ๕๐,๑๗๖+
- > ในจำนวนนี้มี ๒,๒๔๔ ชนิดที่เป็นชนิดหายาก ใกล้สูญพันธุ์ หรือถูกคุกคามในระดับ

สากลตามการจัดสถานภาพของ IUCN Red List

> สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการรายงานมากที่สุดจากทั่วโลก: Most-observed species globally : Common Dandelion (*Taraxacum officinale*)

> สำหรับประเทศไทย ในปีนี้ มี ๖ พื้นที่ ในโปรแกรมการปฏิบัติการสำรวจธรรมชาติในเมือง คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล สมุทรสงคราม อ.หาดใหญ่ อ.เมืองระยอง อ.เมืองเชียงใหม่ อ.เมืองขอนแก่น และมีผลการสำรวจ ดังนี้ (ลำดับนับผลจาก ๔๔๕ เมืองทั่วโลกที่เข้าร่วมกิจกรรม)

> การสังเกตการณ์ ๗,๗๕๖ ครั้ง ได้เป็นลำดับที่ ๕๗ ของโลก

> ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่า ๒๘๔ คน ได้เป็นลำดับที่ ๖๔ ของโลก

> ชนิดที่ถูกบันทึกได้ ๒,๑๐๙ ชนิด ได้เป็นลำดับที่ ๒๑ ของโลก

> ในจำนวนนี้ เป็นชนิดพันธุ์ที่มีสถานะถูกคุกคามถึง ๒๖ ชนิด/ Threatened Species อ้างอิงตาม www.iucnredlist.org/ นับตั้งแต่ชนิดที่ใกล้สูญคุกคาม/ Near-threatened ขึ้นไป

> และมีรายงานชนิดพันธุ์ต่างถิ่น/ Alien Species ที่ได้รับการบันทึกในครั้งนี้อย่างน้อย ๗๓ ชนิด [หากเทียบกับสถิติปีที่ผ่านมา (๒๕๖๔) ที่ประเทศไทยได้เป็นองค์กรร่วมจัดอย่างเป็นทางการเป็นปีแรก มีเพียง ๓๒๕ การสังเกตการณ์ และชนิดที่ถูกบันทึกได้เพียง ๑๑๘ ชนิดเท่านั้น]

<https://bit.ly/3zqj5JL>

เอกสารประกอบ

นายวัสสชัย ลิธิบุศย์

บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด

เนื่องจากสำนักงานใหญ่ของโตโยต้าที่ประเทศญี่ปุ่น มีพันธสัญญาที่เป็นความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมของโตโยต้าที่จะต้องบรรลุผลสำเร็จให้ได้ในปี ค.ศ. ๒๐๕๐ เนื่องด้วยสถานการณ์ทางสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงขึ้นในปัจจุบัน โตโยต้าได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม จึงได้ออกแบบแผนระยะยาว ซึ่งเป็นพันธสัญญาที่เป็นความท้าทาย ด้านสิ่งแวดล้อม ที่จะต้องบรรลุผลสำเร็จให้ได้ในปี ๒๐๕๐ ซึ่งประกอบด้วย ความท้าทาย ๖ ประการ ที่ถือเป็นความท้าทายในการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นศูนย์ และเพิ่มผลกระทบเชิงบวกเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยความท้าทาย ๖ ประการ ดังนี้

ความท้าทายที่ ๑ : การมุ่งสู่การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นศูนย์ ในรถยนต์รุ่นใหม่

ความท้าทายที่ ๒ : การมุ่งสู่การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นศูนย์ ทั้งวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์

ความท้าทายที่ ๓ : การมุ่งสู่การปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นศูนย์ ของโรงงานโตโยต้า

ความท้าทายที่ ๔ : ลดการใช้น้ำและใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ความท้าทายที่ ๕ : การสร้างสังคมแห่งการรีไซเคิล

ความท้าทายที่ ๖ : การสร้างสังคมแห่งความยั่งยืนที่เป็นมิตรและกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม

โดยความท้าทายที่ ๖ จะมุ่งเน้นการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งดำเนินการผ่าน ๓ โครงการที่สำคัญ คือ ๑. โครงการ Toyota Green Wave การทำกิจกรรมปลูกป่าและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเชื่อมโยงกับกิจกรรมภายในประเทศและระดับภูมิภาค อาทิ

“โตโยต้าปลูกป่าชายเลน ปีที่ ๑๕ และเก็บขยะชายฝั่ง”๒. โครงการ Toyota Today for Tomorrow การทำกิจกรรมสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพิ่มมากขึ้นและมีการร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGO เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงในทุกภาคส่วนทั่วทุกภูมิภาคและขยายไปทั่วโลก อาทิ ภาควิชาความร่วมมือด้านความหลากหลายทางชีวภาพประเทศไทย ๓. โครงการ Toyota ESD (Education for Sustainable Development) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน อาทิ ศูนย์การเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพและความยั่งยืน “ชีวพนาเวศ”

โตโยต้ากับการอนุรักษ์นกอพยพ แบ่งเป็น ๒ มิติ

๑. มิติด้านกายภาพ คือ สร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับนกอพยพให้แวะพัก ถิ่นอาศัย ในเวลาที่มีการอพยพมา ยกตัวอย่าง คือ บางปู โตโยต้าได้ทำกิจกรรมการปลูกป่าชายเลน ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๔ – ๒๐๑๙ เป็นระยะเวลา ๑๕ ปี โดยปลูกป่าชายเลน ไปทั้งหมด ๖๔๐,๐๐๐ ต้น และมีคนเข้าร่วมปลูกป่าชายเลนทั้งหมด ๕๒,๘๐๐ คน ผลที่ตามมาจากการอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ คือ ความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์หน้าดิน ปลาตีน และนก เมื่อ ๔-๕ ปีที่ผ่านมาพบว่า พื้นที่บางปูมีคุณสมบัติที่สามารถเป็นพื้นที่อนุรักษ์นกอพยพ โตโยต้าจึงร่วมมือกับ Feed เพื่อเสนอบางปู เป็นพื้นที่แรมซาร์ไซด์ และพื้นที่นกอพยพ

๒. มิติด้านความยั่งยืน คือ การให้ความรู้ ให้ตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพแก่เด็กและเยาวชน โดยทางโตโยต้าให้ความรู้ทางชีวภาพด้วยกัน ๒ แห่ง คือ ๑. ศูนย์การเรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพและความยั่งยืน “ชีวพนาเวศ” ที่โรงงานโตโยต้าบ้านโพธิ์ โดยได้รับความร่วมมือจาก Feed มาให้ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติศึกษา การให้ความรู้ และการสอนแก่เด็กๆ ๒. ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) โดยบริษัท โตโยต้าให้การสนับสนุนงบประมาณในการเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาธรรมชาติ

โตโยต้าร่วมกับ IUCN สร้างเครือข่าย ที่มีชื่อว่า B – DNA (Thailand Bio – Diversity Network Alliance) ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ มหาวิทยาลัย และ NGO เพื่อจะขับเคลื่อนการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ มีสมาชิกทั้งหมด ๑๗ บริษัท B – DNA ดำเนินงาน คือ เข้าร่วมประชุม Soft launch at CBD (COP๑๔) กิจกรรมการปลูกป่าชายเลนร่วมทั้งการเก็บขยะที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) และมีการให้ความรู้กับบริษัทสมาชิกในเครือข่าย โดยการจัดนิทรรศการของ IUCN

<https://bit.ly/3zf5f8O>

เอกสารประกอบ

การอภิปราย เรื่อง ความร่วมมือในการจัดการนกอพยพในพื้นที่บางปูของพันธมิตรและ
เครือข่ายภาคส่วนต่างๆ เพื่อผลักดันให้พื้นที่บางปูได้รับการรับรองให้บรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อ
เครือข่ายของแหล่งที่อยู่อาศัยของนกอพยพที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

ขอให้ สผ อธิบายว่าการขึ้นทะเบียนอนุรักษนกอพยพตอนนี้อยู่ในสถานะไหน ขั้นตอนไหน สิ่ง
ที่เป็นอุปสรรคในการพิจารณาการขึ้นทะเบียนอนุรักษนกอพยพ

สผ. ชี้แจง ดังนี้

๑. การขึ้นทะเบียนอนุรักษนกอพยพของสถานตากอากาศบางปู สถานะปัจจุบัน คือ สผ
มีหนังสือถึงกรมพลาธิการทหารบก บางปูแล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการต่อไป จึงขอหารือกับ
กรมพลาธิการทหารบก ถึงปัญหา และอุปสรรคอะไร ในการขึ้นทะเบียนอนุรักษนกอพยพ และ
มีอะไรเพื่อจะให้ภาคีเครือข่ายและ
ทาง สผ. สนับสนุนหรือไม่ ปัญหาและ
อุปสรรคพอจะรับทราบจาก Feed
Toyota และสมาคมนกแล้ว คือ
เรื่องขยะ และสิ่งมีชีวิตที่ถูกคุกคาม
ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่อง

๒. ประเทศไทยจะต้องมี
แผนปฏิบัติการนกอพยพ ตั้งแต่ปี ค.ศ.

๒๐๑๘ แต่ประเทศไทยยังไม่ได้มีแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งแผนปฏิบัติการนกอพยพ
แผนอนุรักษนกอพยพ และ post CBD ๒๐๒๐ ต้องเชื่อมโยงกันทั้งหมด ในการจัดทำแผน
ความหลากหลายทางชีวภาพระดับชาติ ต้องใช้ CBD Framework เป็นหลัก นำมาถอดแบบ
ให้เหมาะสมกับประเทศไทย

๓. ประเด็นล่าสุด คือ ทาง สผ ได้รับหนังสือจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี (สวทช.) แจ้งว่ากำลังวิจัยโครงการ “การวิจัยพัฒนาแผ่นหีวยางพาราสำหรับป้องกัน
การกัดเซาะชายฝั่งและเร่งการตกตะกอนดินเลน” ซึ่ง สผ พิจารณาแล้ว มีความเห็นต่อโครงการ
๓ ประเด็น ดังนี้ ๑) พื้นที่ติดตั้งต้นแบบหีวยางพาราสำหรับการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและเร่ง
การตกตะกอนดินเลน อยู่ในพื้นที่ชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ
ระดับชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ การทบทวนมติคณะรัฐมนตรี

เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๓ เรื่อง ทะเบียนรายนามพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ และระดับชาติของประเทศไทย และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ ดังนั้น ในการดำเนินโครงการดังกล่าว เห็นควรให้นำมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำ มาประกอบการดำเนินโครงการ เพื่อป้องกันผลกระทบต่อระบบนิเวศในบริเวณดังกล่าว ๒) การสร้างและติดตั้งต้นแบบหวิยางพาราสำหรับป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและเร่งการตตะกอนดินเลน มีโครงสร้างประกอบด้วย ส่วนหนวดของหวิยาง และฐานสี่เหลี่ยม ซึ่งหากโครงสร้างดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นกำแพงที่เป็นแนวกันคลื่นนอกฝั่งทะเล ที่อาจส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพของคลื่นจะไม่เข้าชายฝั่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจกรรม หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๒ ๓) จากการพิจารณารูปแบบ โครงสร้างของต้นแบบหวิ

ยางพาราสำหรับการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งและเร่งการตตะกอนตามที่สวทช. เสนอ เห็นว่า ลักษณะโครงการดังกล่าว คล้ายโครงการการปักไม้ไผ่ชะลอคลื่น เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง โดยส่วนหนวดของหวิยางพาราที่มีลักษณะคล้ายสปริง

จะทำหน้าที่เสมือนการปักไม้ไผ่บริเวณชายฝั่ง เพื่อลดพลังงานของคลื่นและชะลอการกัดเซาะชายฝั่ง และเร่งการตตะกอนของดินเลน แต่เมื่อพิจารณาส่วนฐานหวิยางพาราที่ทำจากปูนซีเมนต์ มีโครงสร้างแข็ง เมื่อนำมาวางลงในพื้นดินโคลน อาจส่งผลกระทบต่อพื้นที่อนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน รวมถึงสัตว์หน้าดิน ที่มีความสำคัญในฐานะผู้บริโภคอันดับแรกในห่วงโซ่อาหาร ดังนั้น เพื่อการรักษาสสมดุลของระบบนิเวศในบริเวณดังกล่าว เห็นควรให้พิจารณาปรับปรุงรูปแบบของฐานหวิยางพาราให้มีลักษณะโปร่ง หรือมีรูพรุน เพื่อให้การติดตั้งหวิยางพาราดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณชายฝั่ง

ผู้แทนกรมพลำธิการทหารบก

ปัญหา และอุปสรรค มีคนบางกลุ่มอ้างตัวกลุ่มอนุรักษ์ชนก เจาะจงมาตุนก แคว้นนดเดี้ยว และโล่นกชนดอื่นๆ ให้ออกจากพื้นที่

สมาคมอนุรักษ์ชนกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย

กลุ่มบางกลุ่มอยากเข้าไปตุนก มีใจรักชนก แต่ยังไม่รู้ และทราบวิธีที่ถูกต้อง ในการจะเข้าไปในเรื่องของการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับที่ดินเองควรปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น เกษมนใน ประสานกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งว่า ควรมิกฎอะไร ทำให้การดูแลพื้นที่ของเจ้าของพื้นที่ง่ายขึ้น และให้กลุ่มคนที่เข้ามาตุนก หรือถ่ายรูปนก เข้าใจในข้อปฏิบัติที่ควรทราบของในพื้นที่เป็นต้น ดังนั้น พื้นที่บางปู ควรแบ่งปันข้อมูลวิชาการกัน ซึ่งอะไรที่ควรทำไม่ควรทำ และกฎระเบียบของบางปู และสร้างข้อปฏิบัติร่วมกัน

ส่วนที่สมาคมกจะช่วยเหลือ คือ คนที่สนใจตุนก ส่วนมากจะอยู่ในเพจสมาคมก สมาคมกสามารถเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับ กฎของบางปู และสร้างข้อปฏิบัติร่วมกัน ดังนั้น สมาคมกจะเป็นช่องทางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

การทำแผนปฏิบัติทนกอพยพ นำสนใจกับการมีกรอบการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร เนื่องจากการทำงานเรื่องทนกอพยพไม่สามารถทำองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่ได้ ทุกองค์กรเองก็จะมีข้อจำกัด บางองค์กรจะมีจุดแข็งในแต่ละเรื่อง ถ้ามีกรอบขึ้นมจะทำให้การทำงานง่ายมากขึ้น

กรอบแผนปฏิบัติการทนกอพยพ ในกรอบเรื่องการค้าเนินของแผนปฏิบัติการทนกอพยพพื้นที่ถิ่นอาศัย แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑) นกอพยพที่อยู่ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ เขตอุทยาน

เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ๒) พื้นที่ที่ย่อนอกเขตอนุรักษ์ การวางแผนเรื่องการค้าเนินงาน อาจจะมีกรอบใหญ่ อยากให้คำนึงถึงพื้นที่ที่ไม่ได้ถูกรับรองจากอำนาจรัฐ ยกตัวอย่าง ๑. พื้นที่โคกขาม ถ้าชาวบ้านไม่คัดค้านการตัดถนนจะไม่มีระบบนิเวศนาเกลือในวันนี้ ไม่มีนกชายเลนให้พวกเราเข้ามาถึง ง่ายดาย

๒. วิกฤติของเรื่อง การออกแบบพื้นที่ โดยนโยบายรัฐเกี่ยวกับพลังงานสะอาด คือ โซลาร์ฟาร์ม แต่ตั้งบนพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว เน้นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตอนุรักษ์ให้มากขึ้น อาจจะเป็นเครือข่าย หรือในเชิงแผนยุทธศาสตร์ มีที่ดิน องค์ประกอบอะไรบ้าง อาจจะนำ CBD Framework มาดู แผนปฏิบัติการแต่ละพื้นที่ ฐานระบบนิเวศนั้นๆ ในการออกแบบ ส่วนความร่วมมือ ด้านภาคี องค์กรเครือข่าย ภาครัฐ นักพัฒนา NGO ควรที่จะให้มีกลุ่มอนุรักษ์ที่เป็นกลุ่มคนในท้องถิ่น รวมกันสะท้อนและการออกแบบด้วย เป็นการสร้างพื้นที่โอกาสตรงกลางให้ทุกคนได้มาร่วมกัน

อุเทน ภูรินทร์ (บริษัท เอ บี อี เอ็น เอ็นจิเนียริง คอนซัลแตนท์ จำกัด)

ในส่วนข้อมูลของแรมชาร์ไซด์ หรือพื้นที่เครือข่ายอนุรักษ์นกอพยพ จะอนุรักษ์ นกอพยพอย่างไร รายละเอียดของข้อมูลควรใส่ ชนิดพันธุ์สำคัญ และสายพันธุ์ที่หายาก

การทำแผนปฏิบัติการนกอพยพ ควรมีกรอบการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร และ หน่วยงานต่างๆ

<https://bit.ly/3OP9B9a>

ผู้เข้าร่วมประชุม

รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการวันกอพยโลก ปี พ.ศ. ๒๕๖๕

คณะผู้จัดทำ นางปัทมา ดำรงผล
นางสาวตติยา อุตระการ
นายทศพล เพียรธนะกุลชัย
นางสาวสรวส คำริชอบ
นายปริญญ์ สีนันทน์
นางสาวนิชนันท์ ทองแดง
นางสาวสุนา โพธิ์คำ
นายชัยวัฒน์ ประมวล
นางสาวมยุรี ชัยพลา
นางสาวสโรชา สุขสุเมฆ
นางสาววรัญญา ยิ้มประเสริฐ
นายอลงกรณ์ วงศ์หมั่น

จัดพิมพ์โดย กลุ่มงานขับเคลื่อนนโยบายและกลไก
กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
สำนักงานชั่วคราว อาคารทีปโก ทาวเวอร์ 2 ชั้นที่ 14
เลขที่ 118/1 ถ.พระราม 6 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๖๐
โทรสาร ๐ ๒๒๖๕ ๖๕๖๐

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก โครงการความร่วมมือพันธมิตรสำหรับการอนุรักษ์นกน้ำอพยพ
และการใช้ประโยชน์ถิ่นที่อยู่อาศัยของนกอพยพอย่างยั่งยืนในเส้นทางการบินเอเชียตะวันออก-
ออสเตรเลีย (EAAFP)

Note

